

تاریخ: ۲۰۲۴/۰۵/۱۰

بخش: تجارت داخلی و خارجی

نویسنده: سیدعظیم حسینی

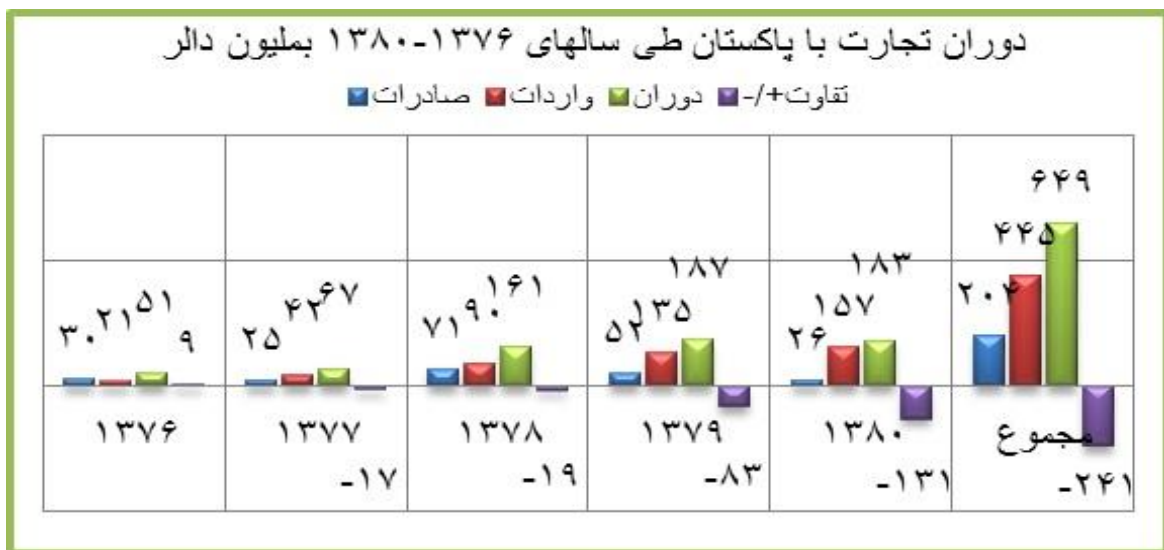
معلومات پیرامون روابط تجاری با جمهوری اسلامی پاکستان

در قاموس کبیر افغانستان

قسمت سوم

دوران تجارت با پاکستان طی سالهای ۱۳۷۵-۱۳۸۰

از جدول پائین معلوم میشود که میزان مجموعی دوران تجارت با پاکستان طی ۵ سال زمان دوره اول حاکمیت طالبان بالغ بر ۶۴۹ میلیون دالر گردیده که در مقایسه با دوران تجارت با پاکستان در دوره مجاهدین که جمعاً بالغ بر ۱۶۳ میلیون دالر میگردید یک جهش حدود ۴

منبع: اداره مرکزی احصائیه

مرتبۀ را نشان میدهد و این وضع گویای آنست که دوران تجارت در دورۀ طالبان بهبود قابل ملاحظه یافته است از جمله مبلغ ۶۴۹ میلیون دالر دوران تجارت با پاکستان درین دورۀ مبلغ ۴۴۵ میلیون دالر آنرا واردات و مبلغ ۲۰۴ میلیون دالر آنرا صادرات تشکیل میداد و طوریکه دیده میشود واردات نسبت به صادرات از دیاد ۲۱۴/۱۴ فیصد را نشان میدهد.

منبع: اداره مرکزی احصائیه

طی این دورۀ، دوران اموال با پاکستان از ۵۱ میلیون دالر در سال ۱۳۷۶ به ۱۸۳ میلیون دالر در سال ۱۳۸۰ ارتقاء یافته که آهنگ رشد آن ۳/۵۹ مرتبه میباشد. هرگاه واردات سال ۱۳۸۰ با صادرات همین سال مقایسه شود، تفاوت ۶ مرتبه را به نفع واردات نشان میدهد. در دوران حاکمیت طالبان بنابر عوامل مکتوم، طوریکه معلوم است پول افغانی بچاپ نرسید و برخلاف میدان برای چلند یا گردش کلدار پاکستانی و تومان ایرانی بازگردید و اکثریت دادوستد تجارتي در سراسر کشور با پول های بیگانه ها صورت میگرفت که این رسم نادرست تا به حال که حدود ۲۴ سال از آن سپری گردیده و علیرغم ممانعت طالبان در دورۀ دوم قدرت شان، در بسیاری از ولایات مرزی ادامه دارد و بانک مرکزی و ارگانهای امنیتی نتوانسته اند جلو این خودسری ها را بگیرند. صادرات به پاکستان درحالیکه طی این دورۀ هم ثبات لازم نداشت اما نسبت به دورۀ مجاهدین تحول نسبی را نشان میدهد. کمترین رقم

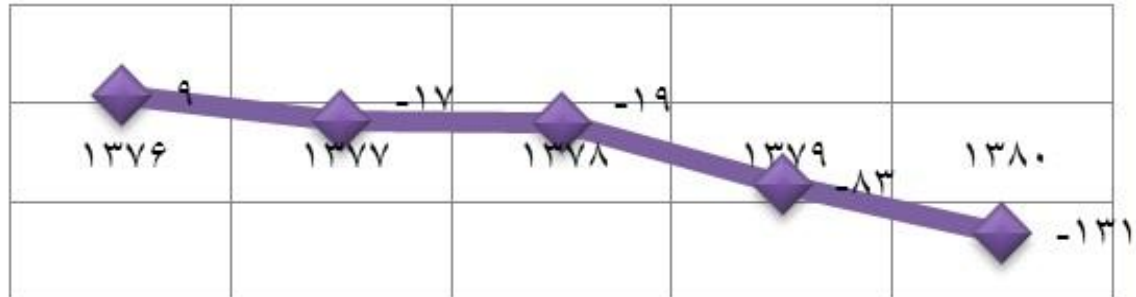
صادرات به مبلغ ۲۵ ملیون دالر در سال ۱۳۷۷ و بلند ترین رقم مبلغ ۷۱ ملیون دالر در سال ۱۳۷۸ به ثبت رسیده است.

منبع: اداره مرکزی احصائیه

واردات در سال ۱۳۸۰ به تناسب سال ۱۳۷۶ حدود هفت و نیم مرتبه افزایش یافته است که یک امر تصادفی نبوده و چنین معلوم میشود که اقدامات هدفمند و برنامه ریزی شده پاکستان به تدریج جامه عمل میپوشد، چنانچه بیلانس تجارت پس از سال ۱۳۷۶ منفی و کسر بیلانس الی سال ۱۳۸۰ آخرین سال قدرت طالبان به نفع پاکستان در حال ازدیاد میباشد. بیلانس تجارت در سال ۱۳۸۰ بالغ بر ۱۳۱ ملیون دالر گردیده است که از سال ۱۳۷۷ به بعد رشد منفی داشته است. ارقام فوق بیانگر این واقعیت است که درین دوره بنابر فقدان دولتداری درست، عدم موجودیت برنامه های کاری در تجارت و اقتصاد از یکطرف و موجودیت فشارها و مداخلات مرئی و نامرئی بیگانگان از جانب دیگر، یکنوع تسلط غیرملموس در تجارت افغانستان در حال شکل گرفتن دیده میشود که در دوران تجارت طی سالهای بعدی تاثیرات منفی بجا گذاشته و زمینه ساز ازدیاد هرچه بیشتر کسر بیلانس تجارت گردیده است.

بیلاتس تجارت (+/-) با پاکستان طی سالهای ۱۳۷۶-۱۳۸۰ بملیون دالر

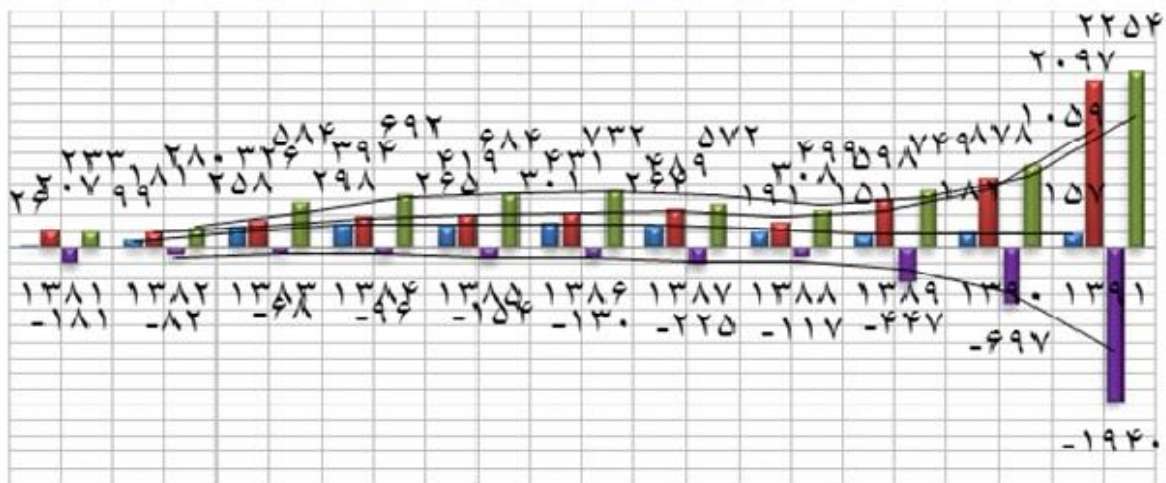

منبع: اداره مرکزی احصائیه

دوران تجارت با پاکستان طی سالهای ۱۳۸۱-۱۳۹۱

درین دوره که دولت جدید در افغانستان مستقر و تلاشها در جهت بهبود تجارت و احیای دوباره صادرات آغاز گردید،

دوران تجارت با پاکستان طی سالهای ۱۳۸۱-۱۳۹۱ بملیون دالر
 ■ دوران ■ بیلاتس ■ واردات ■ صادرات

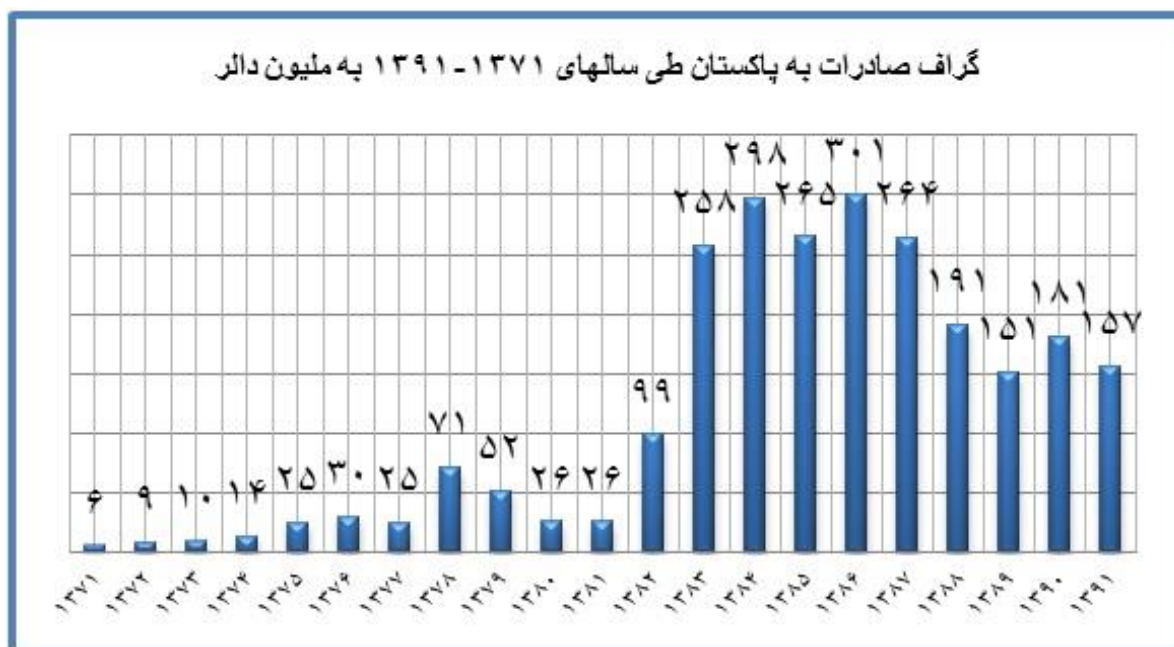

دوران تجارت با پاکستان در سال ۱۳۸۱ هجری شمسی (۲۳۳ میلیون دالر) در مقایسه با دوران تجارت با سال ۱۳۸۰ هـ ش (۱۸۳ میلیون دالر) ازدیاد ۱۲۷ فیصد را نشان میدهد. دوران تجارت با پاکستان طی سالهای ۱۳۸۱-۱۳۹۱ از ۲۳۳ میلیون دالر در سال ۱۳۸۱ به ۲۲۵۴ میلیون دالر در سال ۱۳۹۱ صعود نموده که رشد ۹/۶۷ مرتبه را طی یازده سال نشان میدهد. پس از ایجاد دولت مؤقت در دوران تجارت با پاکستان بهبود قابل ملاحظه دیده میشود. یکی از ویژگی های این دوره رشد با ثبات و مستمر دوران تجارت میباشد که در تمام این دوره سیر صعودی داشته است.

حجم صادرات در سال اول دولت مؤقت، در سطح سال ۱۳۸۰ به مبلغ ۲۶ میلیون دالر باقی مانده و کدام تغییری بوجود نیامده و شاخص صادرات درین دوره با سپری نمودن مدوجذره‌های از ثبات نسبی برخوردار گردیده است. میزان صادرات در حالیکه الی مبلغ ۳۰۱ میلیون دالر در سال ۱۳۶۸ صعود داشته اما نهایتاً در سال ۱۳۹۱ به مبلغ ۱۵۷ میلیون دالر کاهش یافته است. حجم صادرات علیرغم پائین بودن مقدار و ارزش آن، در سال ۱۳۹۱ در مقایسه با سال ۱۳۸۱ افزایش ۶۰۴ مرتبه را نشان میدهد.

واردات سال ۱۳۹۱ در مقایسه با ۱۳۸۱ جهش ۱۰۱۳ فیصد یا افزایش ده برابر را نشان میدهد و آهنگ رشد واردات این دوره نسبت به صادرات عمدتاً سریع، صعودی و مستمر میباشد. چنانچه این شاخص در سال ۱۳۹۱ از لحاظ ارزش به مبلغ ۲۰۹۷ میلیون دالر رسیده که به تناسب یک سال قبل یا سال ۱۳۹۰ یک رشد سریع بیشتر از دو چند را به نمایش میگذارد. در تمام این دوره کسر بیلانس تجارت بین دو کشور در حال افزایش و البته به ضرر افغانستان است. رقم کسر بیلانس که در سال ۱۳۸۱ به ۱۸۱ میلیون دالر میرسید در

سال ۱۳۹۱ این مبلغ به ۱۹۴۰ میلیون دالر رسیده و صرفاً تفاوت کسر بیلانس تجارت بین سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ بالغ بر ۱۲۴۳ میلیون دالر گردیده است که این موضوع قابل تأمل جدی میباشد. طوریکه به وضاحت بنظر میرسد با تأسف بنابر رشد سریع واردات نسبت به صادرات همه ساله کسر بیلانس تجارت با پاکستان در حال فربه شدن است. هرگاه روند تجارت خارجی با پاکستان طی بیست سال گذشته مورد ارزیابی قرار داده شود، میتوان تغییرات بزرگی را در دوران تجارت با پاکستان مشاهده کرد که ناشی از افزایش سرسام آور واردات پدید آمده است. قسمیکه قبلاً اشاره شد، دوران تجارت در سال ۱۳۷۱ به ۲۴ میلیون دالر میرسید که ازین جمله ۱۸ میلیون دالر واردات و ۶ میلیون دالر صادرات را احتوا مینمود.

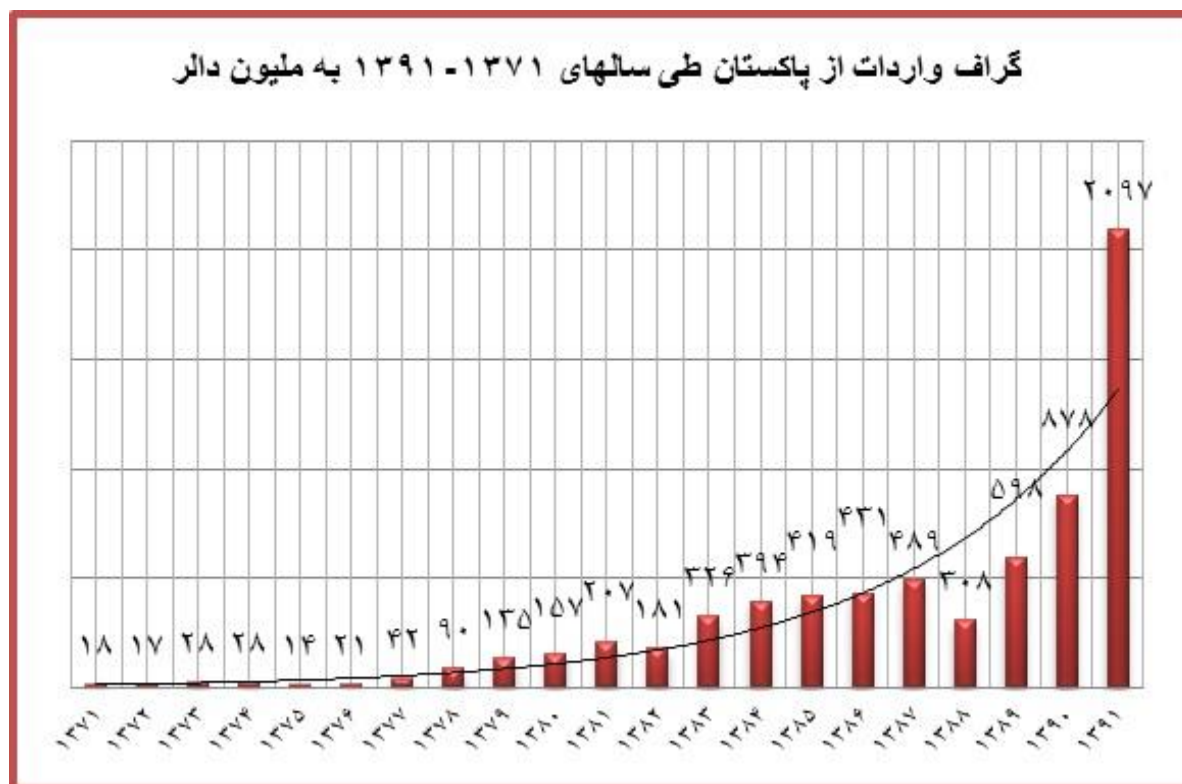
ارقام: احصائیه مرکزی

این ارقام اساس تجارت بیست سال قبل را تشکیل میدهد و طوریکه بملاحظه میرسد با وجود ارزش پائین دوران تجارت، صادرات درین سال صرف ۳۳٪ واردات را تشکیل میدهد. هرگاه دوران تجارت سال ۱۳۹۱ هـ ش (۲۲۵۴ ملیون دالر) با سال ۱۳۷۱ هـ ش (۲۴ ملیون دالر) مقایسه شود، در ظرف ۲۰ سال، دوران تجارت با پاکستان جهش ۹۴ مرتبه را نشان میدهد که چنین ازدیاد دوران تجارت بین دو کشور سابقه نداشته است. در ده سال اول بنا بر مشکلات داخلی، ناامنیها و تخریب زیربناها دوران تجارت بخصوص صادرات با پاکستان در وضع خوبی قرار نداشته است.

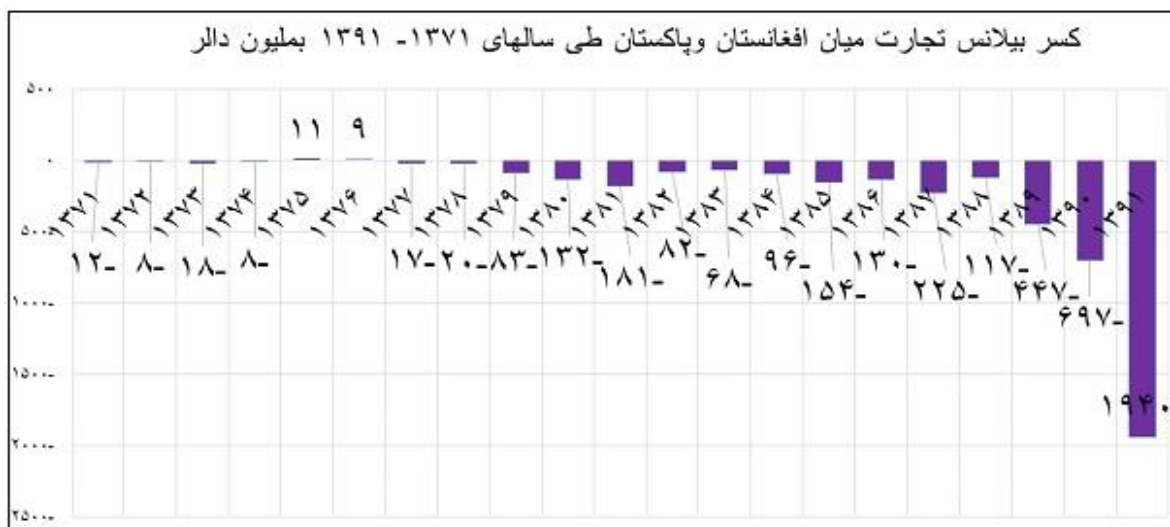
میزان صادرات سال ۱۳۹۱ هـ ش (۱۵۷ ملیون دالر) در مقایسه با صادرات سال ۱۳۷۱ هـ ش (۶ ملیون دالر) ازدیاد ۲۶ مرتبه را در ظرف ۲۰ سال نشان میدهد. لازم به تذکر است که ارقام فوق به رغم آنکه افزایش را نشان میدهد اما حجم صادرات به پاکستان از لحاظ کمیت و ارزش حقیقی در سطح نازل قرار داشته و در حدی نیست که با واردات از پاکستان رقابت نماید. سطح نازل در صادرات کشور طی چند سال متوالی بخصوص طی سالهای اول این دوره به مفهوم تخریب هدفمند چشمه ها و منابع تامین صادرات، ارتقای سطح بیکاری و افزایش فقر در افغانستان بشمار میرود.

واردات در سال ۱۳۷۱ صرف ۱۸ ملیون دالر بود، این رقم در سال ۱۳۸۰ به ۱۵۷ ملیون دالر رسیده است که طی ده سال افزایش حدود ۹ مرتبه را نشان میدهد. واردات از پاکستان در سال ۱۳۸۱ که نخستین سال ایجاد دولت موقت میباشد به ۲۰۷ ملیون دالر بالغ میشد اما این رقم به طور غیرمنتظره در سال ۱۳۹۱ به ۲۰۹۷ ملیون دالر صعود نموده است. هرگاه رقم واردات سال ۱۳۹۱ (۲۰۹۷ ملیون دالر) با ۱۸ ملیون دالر در سال ۱۳۷۱ مقایسه شود، جهش یک باره گی حدود ۱۱۷ مرتبه را به نمایش میگذارد. ارقام ذکر شده، واردات رسمی

از پاکستان میباید، درحالیکه در کنار واردات رسمی واردات غیررسمی و قاچاق نیز وجود دارد که به ارزش چند صد ملیون دالر از مرزهای این کشور همه ساله به افغانستان سرازیر میگردد. از جانب دیگر هرگاه واردات از پاکستان در سال ۱۳۷۱ هـ ش (۱۸ ملیون دالر) با صادرات همان سال (۶ ملیون دالر) مقایسه گردد، برتری ۳ مرتبه را بر صادرات میرساند، اگر این شاخص در سال ۱۳۹۱ باهم مقایسه شود، واردات (۲۰۹۷ ملیون دالر) بر صادرات (۱۵۷ ملیون دالر) تفوق ۱۳/۳ مرتبه را نشان میدهد، یابعباره دیگر صادرات به پاکستان حدود ۷ درصد واردات سال ۱۳۹۱ از پاکستان را تشکیل میدهد که رقم بسیار ناچیز را در مقایسه با واردات احتوا مینماید و چنین تناسب بین صادرات و واردات در جریان سالهای پس از ایجاد پاکستان سابقه نداشته است.

لازم به یادآوری است که بخش کوچکی ازین واردات را، محصولات و امتعه افغانی مانند کچالو، پیاز و غیره تشکیل میدهد که نسبت عدم موجودیت سردخانه ها در کشور از جانب دلالان و تجار پاکستانی به قیمت ارزان خریداری گردیده و بعد از ختم موسم جمع آوری محصولات زراعتی، بخصوص در زمان زمستان دوباره به قیمت‌های به مراتب بلندتر از قیمت اصلی به افغانستان ری اکسپورت میشود. تجارت درین دوره بیست ساله بجز سالهای ۱۳۷۵ و ۱۳۷۶، در تمام این دوره کسری و به نفع پاکستان بوده است.

چنین کسر بیلانس که در نوع خود بی پیشینه میباشد. این تجارت نابرابر که به سود پاکستان و ضرر افغانستان میباشد، و باوجود یک سلسله نارضائیت های مردم و تجار ادامه دارد، و

طوری‌که بملاحظه میرسد یک امر تصادفی نبوده و براساس یک برنامه کاملاً مدون صورت می‌گیرد و ریشه آن در اهداف استراتژیک این کشور در افغانستان نهفته است. باقی‌دارد